

Infrastruktur- och
landsbyggsdepartementet

Yttrande gällande Trafikverkets Förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026 – 2037

Nyköpings kommun har tagit del av Trafikverkets förslag till nationell plan för transportsystemet 2026–2037 och lämnar följande yttrande.

Sammanfattningsvis anser Nyköpings kommun att planförslaget är positivt genom den utökade ramen, genom den höga prioriteringen för Ostlänken samt att investeringar i stort huvudsakligen föreslås gå till satsningar på ny järnväg. Kommunen skulle dock gärna se ett utvecklat systemperspektiv på transportinfrastrukturen och mer konkreta förslag för hur bristen på samhällsbyggare kan åtgärdas.

Ostlänken

Ostlänken går från planering till produktion och byggs nu. Ett nytt resecentrum växer fram i Nyköping medan andra sträckor upphandlas eller redan är i produktion. För att färdigställa Ostlänken snarast möjligt samverkar Nyköpings kommun med Trafikverket, berörda kommuner samt regioner för att snabbt och kostnadseffektivt genomföra byggnationen. Nyköpings kommun vill understryka vikten av att Trafikverket bygger anläggningen så att etappvis trafikering möjliggörs, för att så snart som möjligt få ut nyttorna i samhället.

Med Ostlänken på plats kan den regionala-, storregionala och nationella persontrafiken fortsätta utvecklas samtidigt som kapaciteten ökar för godstrafiken på övriga banor. Tillsammans leder den nya banan till alltmer integrerade regioner med växande arbets- och bostadsmarknader. Den kapacitet som tillförs systemet skapar också redundans för att möta behov för civil- och militär beredskap. De i planen föreslagna uppställningsspåren i Norrköping och Linköping är välkomna följdinvesteringar som ytterligare stärker Ostlänkens kapacitet och nyttor.

Systemperspektiv

Nyköpings kommun anser att Ostlänken i högre grad behöver ses i ett systemperspektiv. Ett exempel är den norra ändens (Järna/Södertälje) koppling in mot Stockholm. För att stärka systemet och få ut de samlade nyttorna med Ostlänken krävs att stråket Södertälje-Stockholm utvecklas med mer kapacitet, vilket kommer att underlätta för tågtrafiken i Stockholm-Mälardalen.

Ett annat exempel är vikten av att bättre ta tillvara den multimodala nod som bildas vid Stockholm Skavsta flygplats när den nya tågstationen byggs med Ostlänken. Genom att uppmärksamma och synliggöra den nya noden och flygplatsens samhällsviktiga funktioner för kapacitet och redundans, kan dessa viktiga pusselbitar i ännu högre grad tas tillvara i transportsystemets utveckling framåt. Planerade och framtida satsningar i infrastruktur bör ses i ett större perspektiv, där Ostlänkens koppling till Skavsta är en naturlig del i systemet, för att statens resurser ska kunna nyttjas effektivare.

Väginfrastruktur och näringslivets förutsättningar

För att transportsystemet ska fungera som helhet behöver satsningarna på järnväg kompletteras med en långsiktig plan för vägnätet. Vägarna är avgörande för näringslivet, för godstransporter, landsbygdens tillgänglighet och arbetspendling i hela regionen. Ett väl underhållet vägnät skapar tillväxt och konkurrenskraft för företag, samtidigt som det stärker kopplingarna till hamnar, flyg och järnväg. Nyköpings kommun vill därför understryka vikten av att den nationella planen också säkrar resurser för vägar, inte minst för de statliga vägar som binder ihop orter, verksamhetsområden och arbetsmarknader.

Genomförandekraft och kompetensförsörjning

Den ökade ekonomiska ramen ställer krav på genomförandeförmåga, vilket i sin tur ställer krav på rätt och tillräcklig kompetens inom samhällsbyggande. Trafikverket lyfter i förslaget till nationell plan 2026–2037 att kompetensförsörjning är avgörande för planens genomförande. Det är en riktig analys – men åtgärderna som presenteras är otillräckliga.

När Trafikverket samtidigt föreslår att över 80 % av investeringsmedlen för namngivna objekt ska gå till järnväg, krävs en helt annan nivå av handlingskraft för att säkra den kompetens som behövs för både nybyggnation och underhåll. Bristen på samhällsbyggare och järnvägsteknisk personal är redan akut, särskilt i Stockholm-Mälardalen. Utan konkreta ansvar, tydliga mandat och lokal närvaro i utbildningssatsningarna riskerar planens ambitioner för nyinvesteringar och återtagande av eftersatt underhåll att falla på resursbrist snarare än på ekonomi.

Det är positivt att Trafikverket tagit initiativ till Järnvägscollege och samverkan med branschen, men det räcker inte med dialog. Kompetensförsörjningen måste integreras i genomförandet av planen – med krav på mätbara resultat, regionala partnerskap och finansiering för övningsanläggningar och utbildningar där elevunderlaget faktiskt finns. Nyköping och andra orter i Mälardalen har räckt ut en hand för nya lösningar och står redo att bidra med mark, utbildningsanordnare och samverkan. Trafikverket behöver gå från ord till handling och säkerställa att satsningen på järnvägen också följs av en satsning på människorna som ska bygga och förvalta den.

En framgångsrik kompetensförsörjning kräver ett nära samarbete mellan stat, kommun, utbildningsaktörer och näringsliv. Det är i samspelet mellan utbildning och företag som nya lösningar uppstår och arbetskraften kan matchas till branschernas behov. Kommunen ser därför positivt på en modell där Trafikverket tillsammans med lokala företag och branschorganisationer utvecklar utbildnings- och praktikplatser kopplade till järnvägssektorn.

Vikten av förutsägbarhet

Nyköpings kommun ser med oro på Trafikverkets förslag att överge principen "lagt kort ligger". Att ta bort objekt ur planen vid ökade kostnader kan framstå som rimligt, men infrastrukturprojekt är del av ett långsiktigt samhällsbygge där kommuner, företag och andra aktörer investerar stora resurser över tid. Samhällsbyggnadsprocesser sträcker sig ofta över decennier, och förutsägbarhet i planering och prioritering är avgörande för att behålla samverkan och investeringsvilja. Kostnadsutveckling är dessutom osäker för alla projekt – inget säger att ett senare alternativ blir billigare. Det är därför viktigt att beslut omsätts i handling och att samhällsviktiga investeringar inte fastnar i årtal av omprövningar. Samhällsekonomisk lönsamhet bör kompletteras med andra värderingsgrunder som speglar den långsiktiga samhällsnyttan av infrastruktur som förväntas stå långt över 100 år.

Övriga synpunkter

Nyköpings kommun välkomnar att Trafikverket tydligt prioriterar järnvägs-satsningar, också av klimatskäl. Det är en viktig signal för hållbar omställning av resandet och skapar förutsättningar för en långsiktig överflyttning av fler resor från väg till järnväg. En sådan överflyttning går i linje med Nyköpings kommuns uttalade ambition om klimatneutralitet.

När det gäller satsningen på järnväg behöver den omfatta också befintliga banor. Nyköpings kommun vill framhålla vikten av fortsatt vidare utredning av Nyköpingsbanan, med möjlighet att bidra till gods- och persontrafik samt som redunderande lösning för stambanan.

Urban Granström
Kommunstyrelsens ordförande